

ЗАРУБІЖНІ МОДЕЛІ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

УДК 332.012.324

Стеріна К.В.
студентка 4 курсу факультету Е і П
ХНЕУ імені Семена Кузнеця

Процеси глобалізації у світовій економіці змінили ідею залучення коштів для розвитку національної економіки та малого бізнесу. Досвід провідних зарубіжних країн, лібералізація руху капіталу тягне за собою ризик зсуву кризових явищ в одній країні або регіоні і на інші регіони. Яскравим прикладом таких передач кризи є різкий відтік капіталу з України. Рішення таких проблем може внести свій вклад у вивчення світу кращими європейськими практиками і заохочувати розвиток фінансового регулювання малого бізнесу за рахунок внутрішніх і зовнішніх можливостей і практики вирішення подібних проблем. Дослідження малого бізнесу і його роль в розвинених країнах з ринковою економікою є об'єктом пильної уваги багатьох зарубіжних вчених, таких як Дж. Шумпетера, П. Вестхед, В. Баймол і інші. Серед вітчизняних вчених, це питання стало особливо важливим в роботах: Л. Л. Цимбал, М. І. Крупка, О. В. Гринь, Я.Б. Дроп, В. М. Кміт, А. Ф. Мельник, А. П. Павлюк і багато інших.

З огляду на надзвичайно складну економічну ситуацію, в якій Україна сьогодні, підтримка малого бізнесу є особливо важливим і значущим на даний час завданням. Беручи до уваги останні політичні події в Україні, європейський досвід фінансового регулювання буде найближчим і найбільш перспективним. Адже економіка Європейського союзу заснована на малих і середніх підприємствах, на яких працюють понад 70 % зайнятих в приватному секторі [1].

В цілому існує три основні інноваційні моделі для стимулювання розвитку і підтримки малого бізнесу: американська, японська і західна. У цьому випадку, а саме в американській, мова йде про стимулювання

інноваційної діяльності. Найбільш розповсюдженою моделлю є американська модель фінансування інновацій, відмінною рисою якої виступає активне використання патентного захисту нововведень, патентів і ліцензій на торгівлю, створення патентних пулів. Додатковим джерелом фінансування інновацій є вартість реалізації патентів і патентних ліцензій. В американській моделі, це дуже поширене явище інновацій в малому бізнесі, де підприємці, власники і менеджери самі вчені, автори розробок, зокрема, найбільш часто зустрічаються в районах з високою концентрацією університетів, науково-дослідних центрів, компаній, фірм, високотехнологічних виробництв. З точки зору оподаткування в американській моделі використовується принцип "природного відбору", тобто немає ніяких спеціальних податкових режимів для малого і середнього бізнесу. Також одним з визначальних факторів успішного механізму розвитку малого та середнього підприємництва цієї моделі є менталітет і мислення людей. Сполучені Штати є країною, де підприємництво розглядається як спосіб життя, в цій країні безробітних людей просто не поважають. Ці моральні принципи встановлюються з дитинства, тому американські підлітки працюють і вчаться одночасно і ростуть як самодостатні індивідууми. У цій країні культ освіти і науки є найбільш важливою основою для інновацій.

Аналізуючи досвід підтримки малого бізнесу по американській, японській і західній моделям, то можна сказати, що важливим фактором цілеспрямованої підтримки малого бізнесу є функціонування регіональних установ. Такі установи є в Великобританії, Німеччині, Франції, Італії, Іспанії, Чехії, Румунії, Польщі, Болгарії, Естонії та інших країнах Європейського союзу (ЄС). Однією з перших програм з підтримки підприємництва в європейському просторі були урядові заходи щодо пом'якшення наслідків регулювання та усунення бюрократії. Серед програм фінансової діяльності найбільш результативними були заходи по зниженню податків і більш широкий доступ до ринків капіталу. На думку автора, досвід регіональних інститутів був би доречним і для України.

На думку автора, використання позитивного досвіду Європейського союзу в Україні дало б позитивні результати. У Німеччині є спеціальна програма «Загальна концепція науково-технічної політики щодо малого бізнесу», а також спеціальна програма URBAN, спрямовані на підвищення привабливості підприємницької діяльності в містах. Крім того, уряд надає поточні інвестиційні кредити і гранти для малого бізнесу [2]. Підприємцям, які створюють нові інноваційні підприємства надаються пільгові кредити терміном до 20 років. В Іспанії для здійснення політики в області економічного розвитку також були створені спеціальні агентства регіонального розвитку, які отримують державні кошти, але працюють на комерційній основі. Ці організації були створені в контексті Європейської асоціації територіальних органів ЄС [3]. На нашу думку, аналіз позитивного досвіду інституційного розвитку малого бізнесу повинен бути запозичений Україною. Крім того, важливою частиною фінансового регулювання малого бізнесу є кредити, інноваційне кредитування і підтримка розвитку інноваційних і інвестиційних банків в країні.

У табл. 1 наведено інформацію про можливі переваги на недоліки використання трьох основних моделей інноваційного розвитку.

Таблиця 1

Переваги і недоліки використання інноваційних моделей для України

	Американська	Японська	Західна
Переваги	- активне використання патентного захисту нововведень; - стимулювання розвитку нової техніки і технології	- сприятливі умови для господарської діяльності найбільш перспективних галузей економіки; - відсутні перешкоди для розвитку малого та середнього бізнесу	- сталий розвиток й успішна конкуренція між собою; - особлива увага розвитку дрібних і середніх високотехнологічних підприємств
Недоліки	- зростання рівня соціальної диференціації; - низькі гарантії для працівника.	- переважання інтересів нації над інтересами конкретної людини; - дуже складно впровадити в Україні.	- дуже жорстока конкуренція.

За кордоном спеціалізовані інноваційні та інвестиційні банки отримали широке поширення тільки в деяких країнах. У функціях банків Східної Європи довгострокові інвестиції здійснюють народні, національні та державні банки (Болгарія, Угорщина) або спеціалізовані банки (Румунія), а структура і функції цих банків змінюються регулярно. Фінансова підтримка інноваційних та інвестиційних банків для кредитування малого бізнесу, зайнятих в інноваційній тематиці здійснює Європейський інвестиційний банк. В цілому європейським інноваційним фінансуванням малого бізнесу займаються банки розвитку, або оптові банки, які працюють на продуктах і пошуках фінансових установ. Як правило, ці банки створюють політичні ініціативи; капітал банку встановлюється за рахунок державних коштів. Стосовно нашої країни можна сказати, що процес формування і розвитку інноваційних інвестиційних банків в Україні нагадує скоріше декларативний варіант, ніж реальні рішення.

Підводячи підсумки досвіду зарубіжних країн, видно, що податкові пільги та інвестиційне кредитування в поєднанні з цілеспрямованою політикою регіональних інститутів мають найбільший вплив на розвиток малого бізнесу та поліпшення внутрішнього сектору малого бізнесу. Використання таких інструментів дає позитивний результат відповідно до досвіду Сполучених Штатів, Японії, Німеччини, Франції, Великобританії та інших розвинених країн. Наступним кроком для поліпшення ситуації, на нашу думку, повинна бути боротьба з корупцією, прозорість судової системи і справедливі вибори. Вирішення цих проблем, дозволить рухатися в напрямку розвитку сильної європейської країни, де малий бізнес займає своє гідне місце в економічній структурі країни.

Література

1. Колісник Г. М. Зарубіжний досвід, шляхи підвищення економічної ефективності підтримки малих підприємств та його аспектів Україні / Г. М. Колісник // Збірник науково-технічних праць Львівського національного університету ім. І. Франка. – 2005. – № 15.– С. 336 – 341

2. Бахлер Дж. Регіональна політика у Європі – міжнародні перспективи / Дж. Бахлер : виступ на міжнародній конференції «Регіональний розвиток України в міжнародному контексті» // Регіональна економіка. – 2004. – № 3. – С. 254 – 260.

3. Оприсок М. Д. Підтримка малого та середнього бізнесу: досвід європейських країн / М. Оприсок // Соціально-економічні проблеми регіонального розвитку : матеріали 9-ї науково-практичної конференції 30 листопада 2007 р. : збірник наукових праць. – Дніпропетровськ : ІМА-прес. – 2007. – С. 322 – 326.

4. Проект Державної цільової економічної програми модернізації ринків капіталу в Україні // Офіційний сайт Державного агентства України з інвестицій і інновацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://in.ukrproject.gov.ua/files/content/concept.pdf>

Науковий керівник,
к.е.н., викладач

Крохмаль С. С.

Опубліковано в авторській редакції